

Kostel sv. Michaela v Libkovicích na Mostecku – příběh poslední likvidované sakrální stavby v těžební oblasti

Tomáš Brož – Jiří Bureš

Článek vznikl na základě institucionální podpory dlouhodobého koncepčního rozvoje výzkumné organizace poskytované Ministerstvem kultury (výzkumná oblast Teorie a dějiny památkové péče).

Obr 1.
Kostel sv. Mikuláše,
anonymní kresba
publikovaná
v *Erzgebirgs Zeitung*, č. 10,
roč. 57 (1936), s. 122

Summary

St. Michael's Church in Libkovice near Most – the story of the last demolished sacred building in the mining area

The last sacred building demolished due to coal mining in the Most-Teplice region was the Church of St. Michael the Archangel in Libkovice near Most. The oldest written mention from 1284 refers to the Church of St. Nicholas in Libkovice. This medieval building survived until the end of the 19th century, when it was demolished in 1893 due to structural defects. A new church dedicated to St. Michael the Archangel was built in its place. The historicist new building, designed by the architect Zeibich from Most, was consecrated in 1896. In the second half of the 20th century, the village of Libkovice was designated for complete demolition due to the expansion of the mining area. The demolition plan was approved in 1988. In the post-revolutionary period, the demolition of Libkovice became the subject of resistance by some residents and environmental organizations, and the Church of St. Michael the Archangel became a symbol of the fight for Libkovice. In 1993, the church was declared a cultural monument, but a few weeks later, the Ministry of Culture revoked the decision. The church was demolished in 2002 without much interest from the general public.

Keywords: Church, Libkovice, mining, destruction, St. Michael the Archangel

Mgr. Tomáš Brož

ORCID: 0000-0003-1654-4961

broz.tomas@npu.cz

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Ústí nad Labem

Mgr. Jiří Bureš

ORCID: 0000-0002-4346-1363

bures.jiri@npu.cz

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Ústí nad Labem+

„Každý úbytek historické krajiny – přes jakýkoli rozvinutý záchranný výzkum – znamená nenahraditelné a v principu nezměřitelné ztráty, které se ani v historickém či archeologickém ohledu netýkají jen několika málo specialistů.“¹

Oblast Mostecko-teplické uhelné pánve byla od druhé poloviny 19. století jedním z nejvýznamnějších tuzemských uhelných regionů se všemi negativy s tím spojenými. Kumulace nežádoucích dopadů uhelné exploatace narůstala v průběhu následujícího století. Rozšiřování dobývacího prostoru mělo od počátku 20. století za následek i částečné likvidace historických sídel.² První plošně likvidovanou obcí byly Zabrušany nedaleko Duchcova, „vyuhlené“ v letech 1910–1911, kde byla realizována první demolice sakrálního objektu z důvodu uhelného dobývání.³

Proces likvidace sídelních struktur se ale plně rozvinul až v poválečném období vlivem intenzifikace uhelné těžby i postupným přechodem ke koncepci velkolomového dobývání.⁴ V té době bylo severočeské těžební území nazýváno palivovou základnou republiky, jednalo se o region těžce postižený těžbou i průmyslovým provozem, který se nacházel na prahu ekologické katastrofy, a zároveň o místo s nižší střední délkou života v ČSSR. V období mezi lety 1945–1995 bylo v těžební oblasti zlikvidováno více než devadesát historických sídel. Společně s plošnou demolicí jejich zástavby nevratně zanikla řada kulturních památek i dalších objektů v památkovém zájmu.⁵ Prostor byl ale také místem s nejvyšším počtem záchranných transferů památek nebo prováděných dokumentačních prací. Zejména technicky mimořádně náročný přesun mosteckého kostela Nanebevzetí Panny Marie, od jehož realizace letos uplynulo padesát let, byl státem prezentován jako vzor snah o zmírnění negativních dopadů těžby na Kulturní statky.⁶ Složitost těchto procesů a limitované možnosti tehdejší památkové péče v poválečných a normalizačních

podmínkách dosud nebyly detailně popsány a zhodnoceny a jsou dosud předmětem výzkumu.⁷

Pomyslným epilogem likvidace historických sídel v Mostecko-teplické uhelné pánvi je zánik obce Libkovic v okrese Most v průběhu první poloviny 90. let 20. století. Obvyklý postup asanace byl řešen v ustálené linii stavební uzavěra – likvidační záměr – výkup nemovitostí – likvidace. Vše probíhalo přirozeně bez možnosti aktivního vystoupení širší veřejnosti a možných projevů nesouhlasu. Avšak likvidace Libkovic a její percepce širší veřejností se odehrávala již ve zcela odlišném politicko-společenském prostředí než likvidace realizované před rokem 1989. Úzce s ní souvisí i stanovení těžebních limitů, které dosud zásadně ovlivňují i naši současnost a možnost dalšího rozvoje a obnovy podkrušnohorské krajiny. Libkovický kostel sv. Michaela se v té době stal poslední sakrální stavbou likvidovanou v těžební oblasti. Cílem této studie je prezentovat historický vývoj této stavby, proces její dokumentace a následného zániku.

O pramenech a literatuře

Hmotné prameny ke studiu vývoje kostela sv. Michaela v Libkovicích jsou převážně zaniklé, případně existují v podobě archeologických nálezů. Soubor písemných i obrazových pramenů je soustředěn především v řádovém archivu cisterciáckého kláštera v Oseku, který je uložen ve fondech Státního oblastního archivu v Litoměřicích. Stručné informace dále podávají obecní kroniky deponované ve Státním okresním archivu Most. Zde je rovněž uložena osobní pozůstalost Dr. Marka,⁸ která dokumentuje mimo jiné období boje o zachování Libkovic v průběhu první poloviny 90. let 20. století. Okolnosti zániku kostela sv. Mikuláše a výstavby nového kostela by mohl podchycovat i nezpracovaný, a tedy nepřístupný fond Okresní úřad Teplice I. uložený ve Státním okresním archivu v Teplicích. Specifický soubor

¹ Jan KLÁPŠTĚ, *Cena uhlí a cena historické krajiny*, Poslední generace. Časopis hnutí Duha pro obnovu přirozených vztahů, č. 6, listopad-prosinec 1993, roč. 2, s. 7.

² Jan MĚCHÝŘ – Jiří MATĚJČEK, *Černé miliony, vyprávění o mladých letech a dospívání severočeského uhelného dolování*, Ústí nad Labem 1987, s. 179–181.

³ Alena SELLNEROVÁ – Jiří BUREŠ – Alena ŘÍČÁNKOVÁ – Marta PAVLÍKOVÁ – Lenka HÁJKOVÁ – Matěj PÁRAL – Jan HANZLÍK, *Sakrální architektura 20. století v Ústeckém kraji*, Ústí nad Labem 2017, s. 152–153; Jiří BUREŠ, *Obraz krajiny Mostecké uhelné pánve v 19. a v první třetině 20. století v literatuře, narativních pramenech a egodokumentech*, Monumentorum Custos 2017, s. 23–30.

⁴ Max TÜRPE, *Die Entwicklung des Kohlenbergbaues in Braunkohlenrevier Teplitz-Brüx-Komotau*, München 1975.

⁵ Miloš SLÁDEK, *Likvidace nemovitých kulturních památek v Čechách po r. 1945*, in: Dějiny a současnost 4/1991, roč. 13, s. 54; Stanislav FLESAR, *K výsledkům ochrany kulturního dědictví Severočeského kraje v letech 1965–1990*, in: Zprávy památkové péče 0/1992, roč. 1, s. 19–20, Vít HONYS, *K okolnostem likvidace kostelů a kaplí severočeské těžební oblasti*, Monumentorum Custos 2017, s. 31–38.

⁶ Josef VÁVRA, *Než se svatí pohnuli aneb pohled do zákulisí příprav přesunu kostela Nanebevzetí Panny Marie v Mostě*, část 1, in: Sborník archivu bezpečnostních složek 18/2020, Praha 2020, s. 155–209; Týž, *Než se svatí pohnuli aneb pohled do zákulisí příprav přesunu kostela Nanebevzetí Panny Marie v Mostě*, část 2, in: Sborník archivu bezpečnostních složek 19/2021, Praha 2021, s. 129–167.

⁷ Terra Nullis, výzkumný úkol Soupis obcí zaniklých v Ústeckém kraji z důvodu těžby uhlí. Záměr je součástí Dlouhodobého koncepčního rozvoje výzkumné organizace NPÚ.

⁸ Geolog RNDr. Jan Marek, CSc. (1938–2021) byl jedním z protagonistů boje o zachování Libkovic a zámku Jezeří.

Obr 2. Kostel sv. Mikuláše, Wenzel Laube (1862–1929), Muzeum města Duchcova, sbírka Wenzel Laube, nesign.

Obr 3. Kostel sv. Mikuláše, Wenzel Laube (1862–1929), Muzeum města Duchcova, sbírka Wenzel Laube, nesign.

dokumentace zahrnující především materiály ikonografické povahy, průzkumy a příslušnou korespondenci je uložen v archivu Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Ústí nad Labem. Základní přehled ikonografických pramenů doplňuje soubor dvou kreseb libkovického kostela uložený ve sbírkách Muzea města Duchcova.¹

Ve starší literatuře je středověký kostel sv. Mikuláše, který předcházela stavbě kostela sv. Michaela, připomínán u Antona Frinda,² případně v další přehledové literatuře. Z regionální produkce byl kostelu a drobným památkám v jeho okrsku věnován text Ing. Wartuse z roku 1936.³ Výše popsání publikované texty se téměř výhradně zabývají kostelem sv. Mikuláše, případně souvislostmi mladší stavby kostela sv. Michaela archanděla s jeho středověkým předchůdcem. Vedle vlastních záchranných výzkumů a jejich publikačních výstupů⁴ do širších souvislostí vývoje středověké sakrální architektury libkovický kostel zasazuje Jaroslav Skopec.⁵

Základní přehled vývoje libkovické farnosti ve vazbě na oseký klášter podal Ludomír Kocourek,⁶ historický vývoj Libkovic dále reflektuje text Olgy Fejtové.⁷ Kontext probíhajícího zániku obce uvádí Karel Nováček a Pavel Vařeka⁸ nebo Jan Klápště.⁹

Kostel sv. Mikuláše a jeho stručná historie do poloviny 19. století

Obec Libkovic (německy *Liquitz*, *Likwitz*, počestěle též *Lukvice*) se nacházela v podhůří Krušných hor několik kilometrů jihovýchodně od Litvínova v blízkosti Mariánských Radčic. Historicky se jednalo o politický okres Teplice, po roce 1896 Duchcov a konečně od roku 1960 okres Most. Libkovic představovaly typickou lánovou ves

rozloženou podél Lomského potoka pramenícího v Loučenském údolí a původně se vlévajícího do řeky Bíliny nedaleko Chudeřic. První písemná zmínka o vsi pochází z roku 1186, kdy přemyslovský kníže Bedřich listinou vydanou 23. dubna potvrzuje řádu sv. Jana Jeruzalémského držbu několika obcí, mezi nimi také osady jménem „*Lubcouiz*“.¹⁰ Osídlení zájmové lokality je ale výrazně starší. Nejstarší archeologicky doložené stopy osídlení okolí Libkovic pocházejí již z eneolitu, kdy zde působili lidé s kulturou lineární a vypíchané keramiky (5500–4200 př. n. l.). Ve starší době bronzové zde sídlila únětická kultura (2000–1500 př. n. l.) a v mladší době bronzové kultura knovízská (1250–900 př. n. l.). Osídlení nebylo přerušeno ani v mladší době železné, z tohoto období jsou doloženy nálezy laténské kultury (400–50 př. n. l.).¹¹ Vznik raně středověkého sídliště lze klást do 7.–8. století.¹²

V blízkosti pozdějšího farního kostela byly odhaleny stopy osídlení v časovém horizontu z přelomu 10. a 11. století až po počátek 13. století. Závěr této vývojové fáze je již podchycen v písemných pramenech, když se v roce 1240 Libkovic staly za 170 hřiven stříbra součástí dominia osekého kláštera.¹³ Zda v této době již v obci stál kostel, jisté není. První písemná zmínka o farním kostele sv. Mikuláše pochází až z 24. listopadu 1282, kdy je zmíněn v listině libkovického faráře Jindřicha přenechávajícího osekému klášteru mlýn v Obrnicích.¹⁴

Tomuto časovému vymezení také odpovídá architektonická podoba kostela, jehož půdorys byl odkryt archeologickým průzkumem.¹⁵ Kostel s obdélnou lodí a odsazeným pravouhlým presbytářem odpovídá běžné produkci venkovských kostelů ve druhé polovině 13. a počátku 14. století.¹⁶ Při průzkumu ale byly nalezeny prvky, které jsou charakteristické pro prestižnější stavby. Je to hlavně nález základu ústupkového portálu s talířovou patkou typickou

¹ Muzeum města Duchcova, fond Wenzl Laube, kresby zaniklého kostela v Libkovicích.

² Anton Ludwig FRIND, *Die Kirchengeschichte Böhmens im Allgemeinen in ihrer besonderen Beziehung auf die jetzige Leitmeitzner Diocese, I. Band*, Prag 1864.

³ Fritz WARTUS, *Die Alte St. Nikolaikirche von Likwitz bei Dux*, *Erzgebirgs Zeitung*, č. 10, roč. 57, s. 122–123.

⁴ Pavel VAŘEKA, *Archaeology of the St. Nicholas Church in demolished village of Libkovic (Liquitz) – excavations in 1995–1996 (North Bohemian Brown Coal Mining Area): a contribution to the research of medieval village churches in Bohemia*, in: *Archaeologia historica* 2020, ročník 45, č. 1, s. 187.

⁵ Jaroslav SKOPEC a kol., *Středověké kostely okresu Louny*, Ústí nad Labem 2022, s. 68.

⁶ Ludomír KOCOUREK, *Inkorporované farnosti osekého kláštera*, in: *800 let kláštera Osek*, Osek 1995, s. 107.

⁷ Olga FEJTOVÁ, *Libkovic*, Most 1986.

⁸ Karel NOVÁČEK – Pavel VAŘEKA, *Libkovic – vývoj a zánik severočeské vesnice*, *Dějiny a současnost*, č. 1/1993, roč. 15, s. 49–51.

⁹ Jan KLÁPŠTĚ, *Libkovic včera, dnes – a zítra?*, *Dějiny a současnost*, č. 1/1993, roč. 15, s. 51.

¹⁰ Gustav FRIEDRICH (ed.), *Codex diplomaticus et epistolaris Regni Bohemiae*, svazek I., Praha 1907, s. 282.

¹¹ Petr BOHDÁLEK, *Petrografie zdiva kostela sv. Michaela v Libkovicích u Mostu*, in: *Předstihový záchranný archeologický výzkum v předpolí Dolu Bílina, kostel sv. Michaela a kostelní hřbitov*, k. ú. Libkovic, okr. Most, za rok 2023/2024, Most–Wrocław 2024, s. 690.

¹² P. VAŘEKA, *Archaeology*, s. 187.

¹³ Karel JAROMÍR ERBEN (ed.), *Regesta diplomatica nec nec epistolaria Bohemiae et Moraviae*, Praha 1855, s. 471.

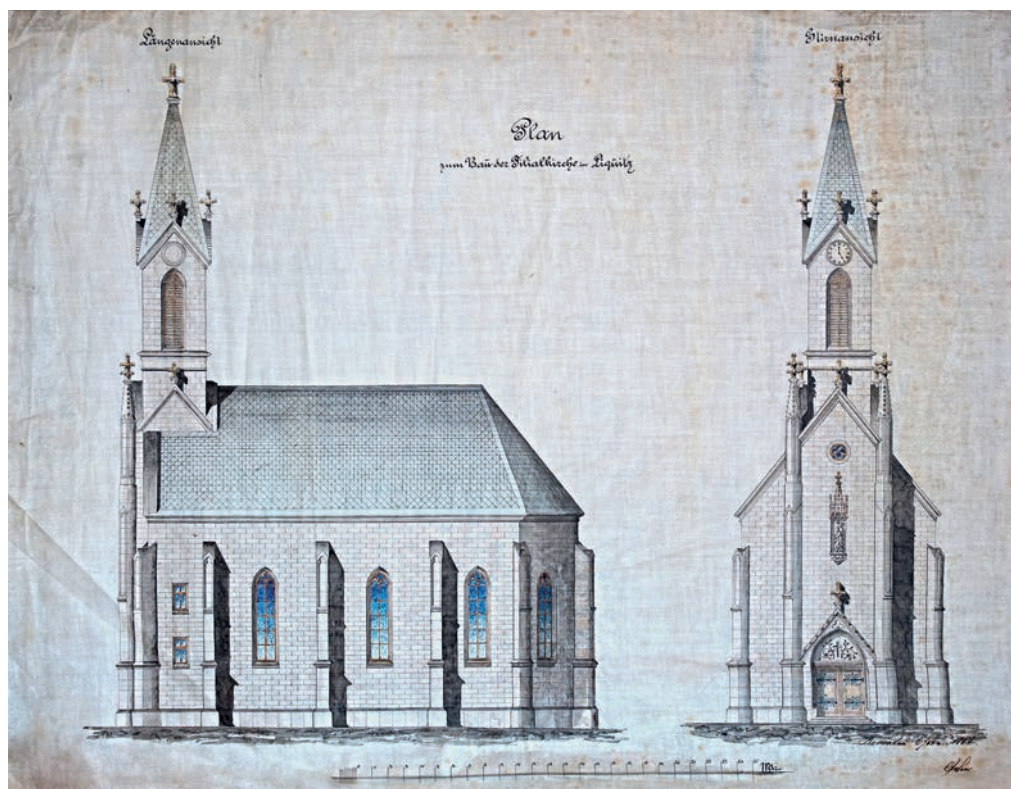
¹⁴ Josef EMLER (ed.), *Regesta diplomatica nec nec epistolaria Bohemiae et Moraviae 1333–1346*, Praha 1892, s. 737.

¹⁵ Petr LISSEK a kolektiv, *Předstihový záchranný archeologický výzkum v předpolí Dolu Bílina, kostel sv. Michaela a kostelní hřbitov*, k. ú. Libkovic, okr. Most, za rok 2023/2024, Most–Wrocław 2024, s. 16.

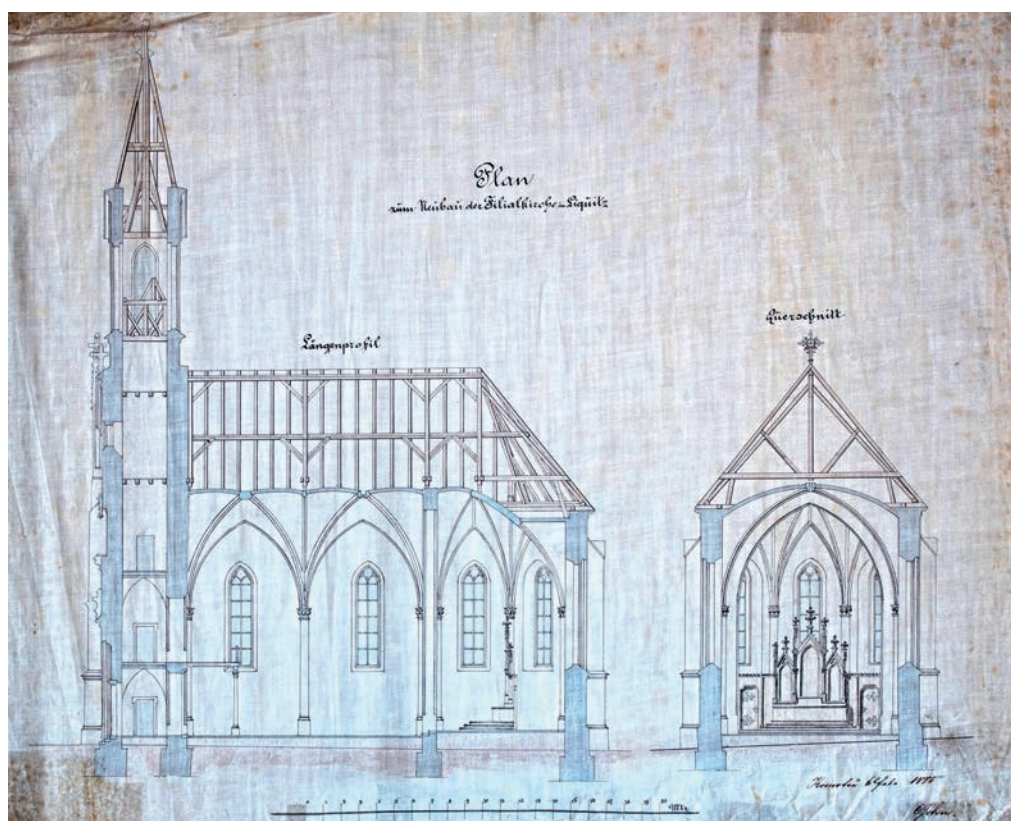
¹⁶ J. SKOPEC a kol., *Středověké kostely*, s. 68.

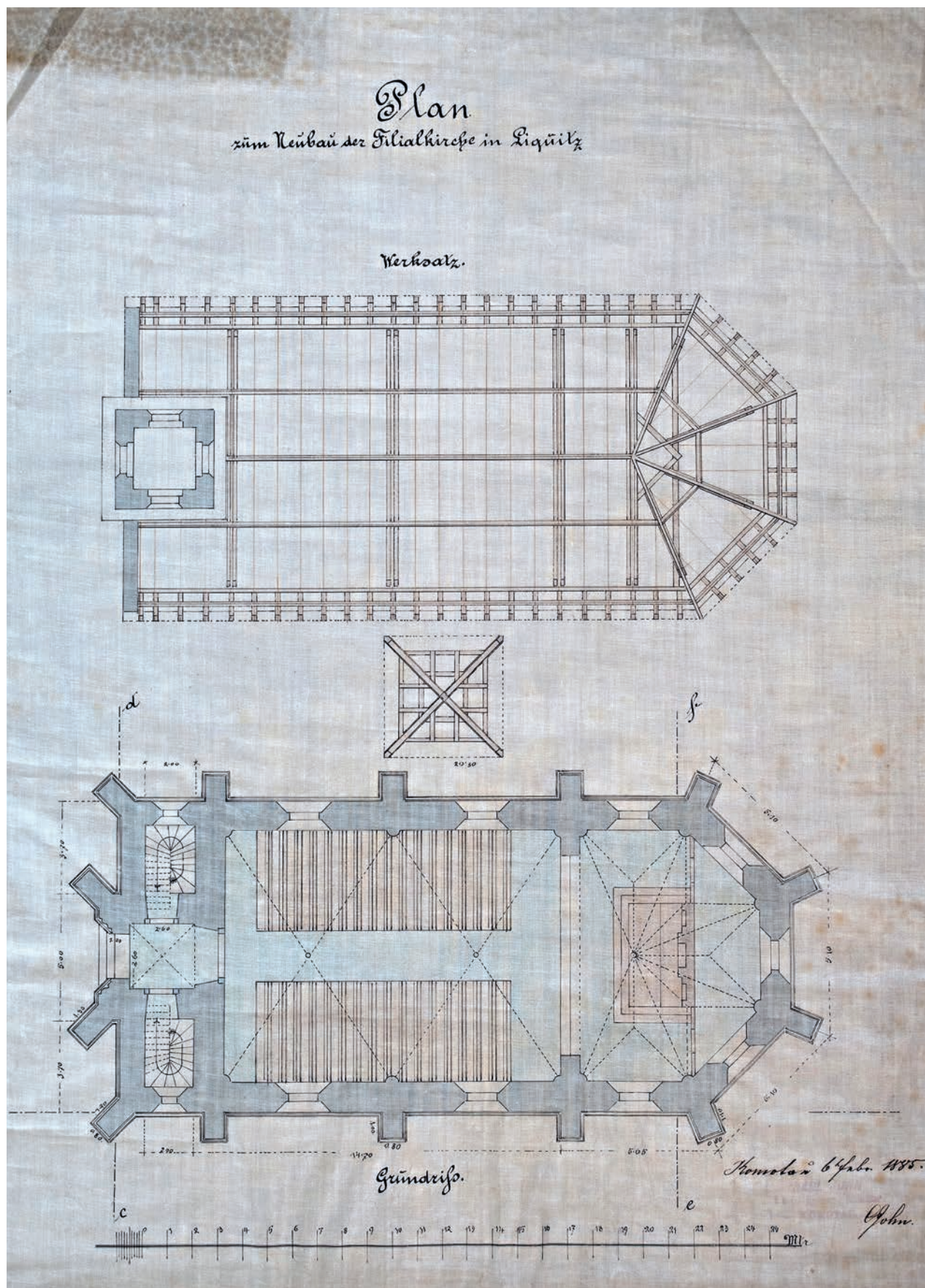
Obr 4. Letecký snímek archeologicky zkoumaných reliktnů dvou fází kostela sv. Mikuláše a Michaela v Libkovicích, 2019.
Zdroj: archiv ÚAPPSZČ, v. v. i.

Obr 5. Výkresová dokumentace nerealizovaného návrhu nového filiálního kostela z roku 1885, autorem byl chomutovský architekt Carl John. Podélný a příčný řez. Uloženo v SOA Litoměřice, fond ŘC Osek, inv. č. 13636, 13637, foto Kateřina Neumannová 2025, NPÚ ÚOP Ústí n. Labem.

Obr 6. Výkresová dokumentace nerealizovaného návrhu nového filiálního kostela z roku 1885, autorem byl chomutovský architekt Carl John. Podélný a příčný pohled. Uloženo v SOA Litoměřice, fond ŘC Osek, inv. č. 13636, 13637, foto Kateřina Neumannová 2025, NPÚ ÚOP Ústí n. Labem.

Obr 7. Výkresová dokumentace nerealizovaného návrhu nového filiálního kostela z roku 1885, autorem byl chomutovský architekt Carl John. Půdorys. Uloženo v SOA Litoměřice, fond ŘC Osek, inv. č. 13636, 13637, foto Kateřina Neumannová 2025, NPÚ ÚOP Ústí n. Labem

pro stavby vzniklé kolem poloviny 13. století a plastickým florálním motivem zdobené hlavice, pravděpodobně klební přípory, což je zase prvek, který patří do stavební produkce vyšších společenských vrstev. Nelze proto vyloučit, že kostel sv. Mikuláše byl postaven klášterní stavební hutí již krátce po získání obce osekým klášteřem kolem poloviny 13. století.

Tato velmi raná podoba kostela však zřejmě nebyla první stavbou na tomto místě. Při sondážním archeologickém výzkumu provedeném v letech 1992–1998 byl objeven masivní zahloubený lineární prvek rovnoběžný se zdívem presbytáře. Žlab vyplněný pouze hrubým pískem a oblázky byl později narušen výstavbou zdi kostela. Lze jej interpretovat jako negativ kamenného základu dřevěné stěny. Jedna z možných interpretací tohoto prvku je existence starší dřevěné sakrální stavby odpovídající hypoteticky pojmu „*ecclesia lignea*“ užívaného ve středověkých pramenech.¹ Existenci této hypotetické stavby lze datovat pouze nepřímě, od širšího rámce 12. a 13. století až po výstavbu kamenného kostela ve druhé polovině 13. století.²

V okolí Libkovic býval vždy nedostatek kvalitního stavebního kamene, a proto bývalo běžné, že se pro výstavbu používaly valouny sesbírané na polích, tzv. *Feldsteiny*.³ Nejinak tomu bylo i v případě kostela sv. Mikuláše. Základové zdivo bylo široké 1,8–2 m, ve vyšších partiích se zužovalo na 1,3–1,7 m. Tvořily jej sbírané valounové kameny pojené ve vyšších polohách vápennou maltou, v nižší úrovni pouze jílem. Líc zdiva tvořily kameny o rozměrech 20–30 cm, mezi kterými byly drobnější valounky. Jen ojediněle byl použit lomový kámen.⁴ Stejným způsobem byly zhotoveny také stěny kostela, jak o tom vypovídá protokolární popis kostela z roku 1884.⁵

Kostel sv. Mikuláše byl uváděn jako farní do období třicetileté války, kdy se stává filiálním kostelem farnosti Mariánské Radčice.⁶ Přítomnost bývalé fary zůstala ale zachycena v místních názvech užívaných až do první poloviny 20. století, jako je název lokality „*farská zahrada*“.⁷ V souvislosti s obnovou osekého kláštera v polovině 17. století a návratem Libkovic do klášterního panství byla provedena i obnova kostela, který byl opraven a vybaven chórovými lavicemi původně pocházejícími z osekého kláštera.⁸

Stavební podoba kostela sv. Mikuláše

Pohledy na starý kostel jsou dochovány pouze ve třech kresbách, jeho historická fotografie nebo jiná obrazová dokumentace v současnosti známa není. Starší je soubor dvou vyobrazení z pozůstalosti vlastivědného badatele Wenzela Laubeho (1862–1929) z Duchcova.⁹ Jedná se o dvě tužkové kresby očíslované římskými číslicemi I. a II. s označením „*Zur Heimatforschung*“. Kresba č. II. je datována rokem 1882. Zachycuje celkový pohled na kostel zobrazený z nadhledu od jihozápadu. Kresbu doprovází několik doplňujících komentářů, autor zde uvádí informaci, že se jedná o nejstarší stavbu v obci ze 14. století, dále připomíná přestavbu kostela po třicetileté válce. Stavbu zařazuje jako „*emporový kostel*“ (Empor-kirche). Dále upozorňuje na kamenné kříže nacházející se před ohradní zdí hřbitova, o kterých hovoří jako o hrobech sebevrahů.¹⁰ Zajímavý je nepřesný údaj, který uvádí demolici kostela k roku 1884. Druhá Laubeho kresba s označením I. je datována rokem 1924, zachycuje pohled na jižní průčelí kostela s ohradní zdí hřbitova. Označena je identicky „*Zur Heimatforschung*“, opakuje údaje o umístění kostela ve středu obce a jeho vznik ve 14. století a demolici v roce 1884. Třetí známá kresba kostela představuje anonymní vyobrazení kostela s ohradní zdí hřbitova a skupinou kamenných křížů v popředí a okolní zástavbou v pozadí. Kresba byla publikována v roce 1936 ve vlastivědném periodiku *Erzgebirgs Zeitung* v článku Ing. Wartuse.¹¹

Na všech třech kresbách jsou zachyceny v zásadě shodné základní parametry stavby. Loď orientovaného kostela byla obdélného půdorysu se sedlovou střechou, z jejíhož hřebene vystupovala osmiboká, pravděpodobně dřevěná zvonice. Na loď navazoval odsazený pravoúhle uzavřený presbytář takřka čtvercového půdorysu pod sedlovou střechou, v jejímž hřebeni byla umístěna rovněž osmiboká věž. Kolem kostela pak byla vystavěna ohradní zeď. Rozdílně jsou na kresbách pojednány detaily stavby. Na obrázku z pozůstalosti Wenzela Laubeho jsou obě věže štíhlé a jsou zakončené cibulovými báními, okna do lodi i presbytáře včetně vstupního otvoru v západním průčelí jsou půlkruhově ukončena. Na anonymní kresbě je věž

¹ Petr SOMMER, *Raně středověká ecclesia lignea a archeologie*, in: Z pravěku do středověku: sborník k 70. narozeninám Vladimíra Nekudy, Brno 1997, s. 276.

² P. VAŘEKA, *Archeology*, s. 193.

³ Tímto pojmem se označuje stavební materiál z přírodního kamene, jehož jednotlivé kusy jsou opracované přírodním transportem. Více o materiálovém složení zdiva kostela viz: P. BOHDÁLEK, *Petrografie*, s. 696–710.

⁴ P. LISSEK, *Předstihový*, s. 12.

⁵ Mojmír HORYNA – Olga NOVOSADOVÁ, *Libkovic, okres Most, kostel sv. Mikuláše, poutní kaple, stavebně-historický průzkum*, 1985, s. 4, archivováno NPÚ ÚOP Ústí n. L., sign. 1000/A.

⁶ L. KOCOUREK, *Inkorporované farnosti*, s. 107.

⁷ SOKA Most, AO Libkovic, inv. č. 169, ev. j. 1, *Pamětní kniha Libkovic, Založeno 1927*, s. 7 a.

⁸ L. KOCOUREK, *Inkorporované farnosti*, s. 107.

⁹ K osobě Wenzela Laubeho viz Jiří WOLF – JIŘÍ BUREŠ, *Wenzel Laube, Kresby starého Duchcova, katalog výstavy*, Duchcov 2020.

¹⁰ Správně se jedná o smírčí kříže.

¹¹ F. WARTUS, *Die alte St. Nikolaikirche*, s. 124–125.

Obr 8. *Kostel sv. Michaela, jihozápadní průčelí lodi a presbytáře, pohled od jihu, foto Ludmila Skokanová 1992, NPÚ ÚOP v Ústí nad Labem*

nad lodí ukončena jehlancovou střechou, zatímco nad kněžištěm je vztyčena věžička završená širokou cibulovou bání. Okenní otvory severního průčelí jsou hrotité, východní stěna presbytáře není členěna žádným prvkem. K severní stěně presbytáře je přiložena obdélná sakristie krytá pultovou střechou.

Demolice kostela sv. Mikuláše

Kostel sv. Mikuláše se do druhé poloviny 19. století těšil průběžné stavební údržbě. V 60. letech byla realizována oprava střešní krytiny.¹ Do 70. let 19. století byl užíván hřbitov, který se nacházel v okrsku kostela, ten byl nahrazen nově založeným obecním hřbitovem vysvěceným v roce 1877.² Blízké okolí chrámu bylo v dubnu 1879 u příležitosti stříbrného výročí svatby Františka Josefa I. upraveno vysazením dvou kaštanů, stromy věnovala obec a sbor dobrovolných hasičů, výsadbu provedla školní mládež.³ V dubnu roku 1879 nechal osecký patronátní úřad na budovu kostela nainstalovat bleskosvod.⁴

V průběhu 80. let 19. století již stavba vykazovala zásadní statické poruchy. K roku 1884 je kostel popisován jako masivní stavba s obvodovým zdívem o síle 130 cm, střechou krytou dvojitě kladeným šindelem a dvojicí oplechovaných víček.⁵ Interiér je popsán jako klenutý v presbyteriu

Obr 9. *Kostel sv. Michaela, severozápadní průčelí věže, pohled od západu, foto Ludmila Skokanová 1992, NPÚ ÚOP v Ústí nad Labem*

Obr 10. *Kostel sv. Michaela, jihovýchodní průčelí presbytáře, pohled od jihovýchodu, foto Ludmila Skokanová 1992, NPÚ ÚOP v Ústí nad Labem*

a s dřevěným stropem v lodi. Obvodové zdivo na severní a jižní straně vykazovalo výraznou trhlinu. Závěrem komisního ohledání stavby z 16. srpna 1884 bylo doporučeno urychlené opravy.⁶

¹ SOA Litoměřice, ŘC Osek, Patrimoniální spisy, inv. č. 145, kostel Libkovic, *Liquitzer Kirchenschindeldach Herstellung i. j. 1862–1863*.

² Tamtéž, *Liquitzer neuer friedhof*; SOkA Most, AO Libkovic, *Gedenkbuch der Gemeinde Liquitz*, inv. č. 18, ev. j. 29, sign. 101, s. 17.

³ SOkA Most, *Gedenkbuch*, s. 20.

⁴ Tamtéž, s. 20.

⁵ SOA Litoměřice, ŘC Osek, Patrimoniální spisy, k. č. 5; M. HORYNA – O. NOVOSADOVÁ, *Libkovic*, s. 8.

⁶ Tamtéž, s. 8.

Obr 11. kostel sv. Michaela, jihovýchodní průčelí presbytáře – detail, pohled od jihovýchodu, foto Ludmila Skokanová 1992, NPÚ ÚOP v Ústí nad Labem

V únoru 1885 byl Carlem Johnem z Chomutova vypracován návrh nového kostela pro Libkovic.¹ Projekt zachovaný v rozsahu pohledů, půdorysu, založení a situace navrhuje historizující novogoticky pojednanou orientovanou jednolodní sakrální stavbu v místě kostela původního. Na situačním výkresu je zachycen půdorys původní stavby. Plán předpokládal realizaci půdorysně obdélné lodi s navazujícím trojboce ukončeným presbyteriem. Nad západním průčelím měla střechou kostela prostupovat věž se zvonovým patrem završená jehlancovou střechou. Interiér lodi a presbytáře měla prosvětlovat okna uzavřená hrotitými oblouky. Vnější obvod stavby lemovaly opěrné pilíře.

Zhoršující se stav původní stavby kostela v květnu 1885 potvrdilo další místní šetření, které konstatovalo pokročilé trhliny propsané od základů až ke koruně římsy, další poruchy v podobě trhlin byly přítomné i na východním a zá-

padním průčelí.² Narušena byla i klenba kněžiště. Záměr realizace nové stavby ale z neznámých příčin stále uskutečněn nebyl. V březnu 1887 byl vypracován mosteckým stavitel Ing. Ludwigem Zeibichem návrh zcela nové eklekticky pojednané historizující jednolodní stavby.³ Otázka dalšího osudu starého kostela a případného částečného využití jeho obvodového zdiva k nové výstavbě byla předmětem dalších jednání mezi lety 1887–1893. Jejich definitivním ukončením bylo úřední šetření dne 29. března 1893 za účasti zástupců okresního hejtmanského v Teplicích, zástupců patronátního úřadu, představených Libkovic i stavitele Zeibicha. Obvodové zdivo, popsané jako konstrukce tvořená malými oblázky pojenými vápennou maltou a jílem v nároží armované pískovcovými kvádry, bylo hodnoceno jako technicky nezpůsobilé k další opravě.⁴ Zároveň bylo vydáno povolení k demolici kostela a výstavbě chrámu nového.⁵

Výstavba nového kostela bezprostředně navazovala na demolici, základní kámen byl slavnostně položen 15. dubna 1893 za účasti představených obce.⁶ Náklady na nový kostel v roce 1887 uvádí rozpočet Ing. Zeibicha na 18 223 zlatých 44 krejcarů (včetně nového oltáře a lavic). Stavební materiál a náklady na realizaci hradil patronátní úřad, obec Libkovic pak nesla úhradu za veškerou dopravu materiálu. Kostel byl stavebně dokončen na jaře roku 1895. Kolaudace novostavby byla za účasti úředního komisaře okresního hejtmanského v Teplicích, stavitele Zeibicha, zástupce oseckého kláštera a obecního starosty vykonána 13. května.⁷

Oproti zvyklostem nebylo přikročeno k vysvěcení kostela, to bylo rozhodnuto odložit na termín posvěcení v příštím kalendářním roce.⁸ Nový kostel byl na rozdíl od patrocinia starého kostela zasvěcen sv. Michaelu archandělu. K vysvěcení kostela došlo v neděli 27. září 1896.⁹ Svěcení vykonal opat oseckého kláštera Meinrad Siegl. Slavnostně vyzdobenou obcí prošel za krásného nedělního počasí průvod vedený opatem a kněžími z blízkého okolí. Následoval zástup místních dětí a uniformovaných spolků z Libkovic, hasičů a vojenských veteránů. Před novostavbou kostela byl opat uvítán a přijal kytici věnovanou dětmi, následně proběhl obřad svěcení provázený vyzváněním zvonů.¹⁰ Zasluky opata Siegela za výstavbu nového kostela obec Libkovic ocenila v roce 1896, kdy mu bylo uděleno čestné občanství.¹¹

¹ SOA Litoměřice, ŘC Osek, inv. č. 13636, 13637, plán filiálního kostela v Libkovicích.

² SOA Litoměřice, Patromoniální spisy, k. č. 5.

³ SOA Litoměřice, Patromoniální spisy, k. č. 5.

⁴ SOA Litoměřice, Patromoniální spisy, k. č. 5.

⁵ SOKA Most, *Gedenkbuch*, s. 24; Teplitz-Schöner Anzeiger 1. 4. 1893, č. 27, roč. 33, s. 8; Demolici kostela uvádí česká obecní kronika Libkovic a údaje W. Laubeho shodně mylně do roku 1884, snad byl údaj zaměněn s předpokládaným uzavřením kostela, srov: SOKA Most, *Pamětní kniha Libkovic*, s. 7.

⁶ SOKA Most, *Gedenkbuch*, s. 24; Duxer Zeitung 20. 5. 1893, č. 20, roč. 21, s. 7.

⁷ SOKA Most, *Gedenkbuch*, s. 29.

⁸ Duxer Zeitung 21. 9. 1895, č. 38, roč. 23, s. 8, *Liquitz – Kirchen Einweihung*.

⁹ SOKA Most, Obecná škola (německá) Libkovic, *Schul-Chronik der Volksschule zu Liquitz*, inv. č. 51, ev. j. 51, s. 12.

¹⁰ Duxer Zeitung 3. 10. 1896, č. 40, roč. 24, s. 9, *Liquitz – Kirchen Einweihung*.

¹¹ SOA Litoměřice, fond Cisterciáci Osek, inv. č. 3689, sign. 18, diplom čestného občanství Libkovic.

Kostel sv. Michaela archanděla a jeho další osudy

Novostavba kostela z let 1893–1895 byla provedena jako jednolodní orientovaná sakrální stavba v místě chrámu původního. Tvořen byl půdorysně obdélnou chrámovou lodí s úzkým transeptem a navazujícím odsazeným polygonálním presbytářem, ke kterému přiléhaly patrové přístavky. Západnímu průčelí předstupovala osově umístěná hranolová věž zastřešená cibulí s lucernou. Architektonické řešení odpovídalo dobovému eklekticky zabarvenému historismu vycházejícímu z tvarosloví pozdní renesance a raného baroka. Interiér lodi i kněžiště byl prosvětlený výškově dimenzovanými okenními otvory uzavřenými plnými oblouky, stropy byly opatřeny ozdobně pojednanými omítanými kazetami. Interiér stavby byl v roce 1896 opatřen novorenesančně řešenou výmalbou realizovanou Josefem Neumannem z Horního Jindřichova u Rumburku.¹ Umělecký truhlář Reinhard Tittel dodal do kostela nový oltář, kazatelnu, sochy sv. Michaela, sv. Mikuláše, sv. Urbana a kanonické tabulky.² V kostele byly instalované varhany vytvořené dílnou Fellerů již v roce 1884, určené tedy původně pro starý kostel sv. Mikuláše.³ Z původní stavby byla přenesena i kamenná křtitelnice s datací 1666 a plechové dveře osazené do vstupního otvoru do krovu.⁴

Další stavební vývoj kostela již nezahrnoval zásadní události. V průběhu 30. let 20. století se na stavbě objevily statické poruchy, patrně způsobené důlní činností, ve stejné době byla realizována oprava kostela. Další zprávu přináší záznam památkové péče o havarijním stavu střechy kostela z roku 1947, který uvádí dožívající břidlicovou krytinu a poškozené oplechování věže.⁵ Oprava střechy byla provedena v roce 1956, obecní kronika k tomu uvádí: „*Náš obec je hezská, ale je v ní nehezký zchátralý kostel... Kostel nebyl dlouho opravován, přišel-li velký vítr padala břidlicová střecha, z věže padaly plechy, bylo to postrachem chodců jít kolem kostela.*“⁶ Hodnotné vnitřní vybavení stavby na přelomu 40. a 50. let 20. století uvádí pracovnice duchcovského městského muzea Hermína Davidová-Mayová. Ze stavebních prvků uvádí odkaz na původní stavbu kostela v podobě zazděné kropenky (původní křtitelnice) s datací 1666.⁷

Objekt samotný nebyl v průběhu 50. a 60. let 20. století státní památkovou péčí považován vzhledem k nízkému stáří za architektonicky cenný a zajímavý. V souvislosti s uvažovanou likvidací Libkovic vyvstala v polovině

Obr 12. Kostel sv. Michaela, interiér, pohled k presbytáři od severozápadu, foto Ludmila Skokanová 1992, NPÚ ÚOP v Ústí nad Labem

80. let potřeba provedení plošné dokumentace zástavby obce a pokročilejší dokumentace vybraných objektů, mezi něž pochopitelně patřil i kostel. Jeho zaměření bylo realizováno v roce 1984, v následujícím roce pak SÚRPMO Praha realizoval stavebně historický průzkum.⁸ Na zákla-

¹ SOKA Most, AF Mariánské Radčice, inv. č. 91, ev. j. 9, farní kronika *Ecclesia et Parochia Maria Ratschitz*, nestránkováno.

² Tamtéž.

³ Vít HONYS – Tomáš HORÁK, *Varhanářská dílna Fellerů z Libouchce*, Ústí nad Labem 2021, s. 137–139.

⁴ M. HORYNA – O. NOVOSADOVÁ, *Libkovic*, s. 36.

⁵ M. HORYNA – O. NOVOSADOVÁ, *Libkovic*, s. 8.

⁶ SOKA Most, Pamětní kniha Libkovic, s. 125–126.

⁷ Muzeum města Duchcova, fond Hermína Davidová-Mayová, Památky okresu Duchcov, rukopis, nesign.

⁸ NPÚ ÚOP Ústí nad Labem, Archiv těžební oblasti, Libkovic, okr. Most, sdělení SÚPPPO ze dne 2. 5. 1984, sign. TO/187/84.

Obr 13. Kostel sv. Michaela, interiér, pohled na kruchtu od jihovýchodu, foto Ludmila Skokanová 1992, NPÚ ÚOP v Ústí nad Labem

dě dohod s generálním ředitelstvím Severočeských hnědouhelných dolů zajišťovala dokumentační, průzkumné i záchranné práce expositura tehdejšího Krajského střediska správy památkové péče a ochrany přírody Ústí nad Labem umístěná ve Vtelně u Mostu jako tzv. základna pro těžební oblast. K Libkovickému kostelu v roce 1987 uvádí KSSPPOP, vedle již provedené dokumentace, také nutnost transferu památkově chráněné kamenné křtitelnice s letopočtem 1666.¹ Mimo objekt kostela byly k záchrannému transferu určeny dále čtyři barokní výklenkové kaple se sochařskou výzdobou.²

Libkovice – na cestě k zániku

Intravilán Libkovic a přilehlé prostory byly součástí plánovaného rozvoje těžby hlubinného dolu President Gott-

wald v Hrdlovce. Jeho dobývací prostor byl rozšířen o oblast katastru Libkovic již v roce 1947.³ Veřejně známé se úvahy o možné likvidaci Libkovic staly na sklonku 50. let, jednalo se ale o neoficiální informace. Kronika obce uvádí k roku 1957 zahájení vrtného průzkumu v obci detekujícího přítomnost uhelné suroviny: „Je zjištěno, že naše obec stojí na velmi bohatém (!) ložisku uhlí, ato (!) předpoklady jsou že bude naše obec poddolována.“⁴ Následujícího roku se v obecní kronice v návaznosti na vážnoucí bytovou výstavbu mezi optimisticky laděnými zápisy vynořuje bezmála ponurá zmínka o nejisté budoucnosti: „Nikdo neví co bude, a jaký výsledek to přinese pro naši obec. Jsou dohady, že naše obec zmizí z katastru okr. Duchcov. Už v předešlém roce je poznamenáno, kde se průzkum provádí a nyní vrtání se provádí u tratě na poli proti hrbytovu (!), další je na poli směr státní dvůr, kde

¹ Křtitelnice je v současnosti uložena v kostele sv. Máří Magdaleny v Mařenicích (okres Česká Lípa).

² Sdělení základny pro těžební oblast DVÚZ ze dne 30. 7. 1987. Kaple jsou v současnosti umístěny v obci Vtelno (okres Most), rejstříkové číslo 42809/5-352.

³ 100 let dolu Alexander 1891–1991, Hrdlovka 1991.

⁴ SOKA Most, MNV Libkovice, inv. č. 169, kn. 1, sign. 102, Kronika obce Libkovice, nestránkováno.

Obr 14. Kostel sv. Michaela, interiér, pohled na kruchtu od jihovýchodu, foto Ludmila Skokanová 1992, NPÚ ÚOP v Ústí nad Labem

*bylo provedeno už více vrtů. Provádí se vrtání ve středu obce...a další započne v zahradě u školy.*¹

Vzhledem k neoficiálně se šířícím informacím o nadcházejícím vyuhlení Libkovic byly obyvatelé informováni na veřejné schůzi svolané libkovickým MNV v roce 1959. Obsahem jejího sdělení byla uvažovaná postupně realizovaná likvidace obce, která měla být dokončena do roku 1967.² Ač byl v roce 1960 zpracován vysídlovací plán, likvidační záměr obce ale schválen nebyl a od záměru asanace Libkovic bylo prozatím upuštěno s možným výhledem „vyuhlení“ prostoru po roce 1980.

Tehdy bylo realizováno podzemní spojení překopem mezi doly Kohinoor v Mariánských Radčicích a Alexander v Hrd-

lovce. Následně mělo dojít k těžbě v tzv. Libkovickém poli. V roce 1986 obec slavila výročí 800 let od první zmínky v písemných pramenech. Součástí vydané publikace byl i optimistický výhled existence Libkovic minimálně do časového horizontu 2000–2010.³ Ale už v roce 1987 byla v Libkovicích stanovena stavební uzávěra a následně bylo obyvatelstvo na sérii veřejných jednání informováno o plánované likvidaci obce. V roce 1988 byl schválen likvidační záměr a začlenění intravilánu obce do dobývacího prostoru Lom II.⁴ V roce 1989 byly realizovány výkupy nemovitostí, v soukromém vlastnictví dále zůstávalo jen 5 % staveb. Ve stejném roce byl doručen tehdejšímu generálnímu tajemníkovi ÚV KSČ Milouši Jakešovi protestní dopis místních obyvatel.⁵

¹ Tamtéž.

² SOKA Most, MNV Libkovic, Vysídlovací plán 1958–1960, inv. č. 97, k. č. 16.

³ Olga FEJTOVÁ, *Libkovic*, Most 1986, nestránkováno.

⁴ SOKA Most, MNV Libkovic, inv. č. 98, k. č. 16, likvidační záměr 1988.

⁵ Susan GOCKELER – Hester REEVE, *Libkovic: Zdař Bůh*, Praha 1997, s. 34–35.

Obr 15. Kostel sv. Michaela, interiér, pohled na strop lodi od jihovýchodu, foto Ludmila Skokanová 1992, NPÚ ÚOP v Ústí nad Labem

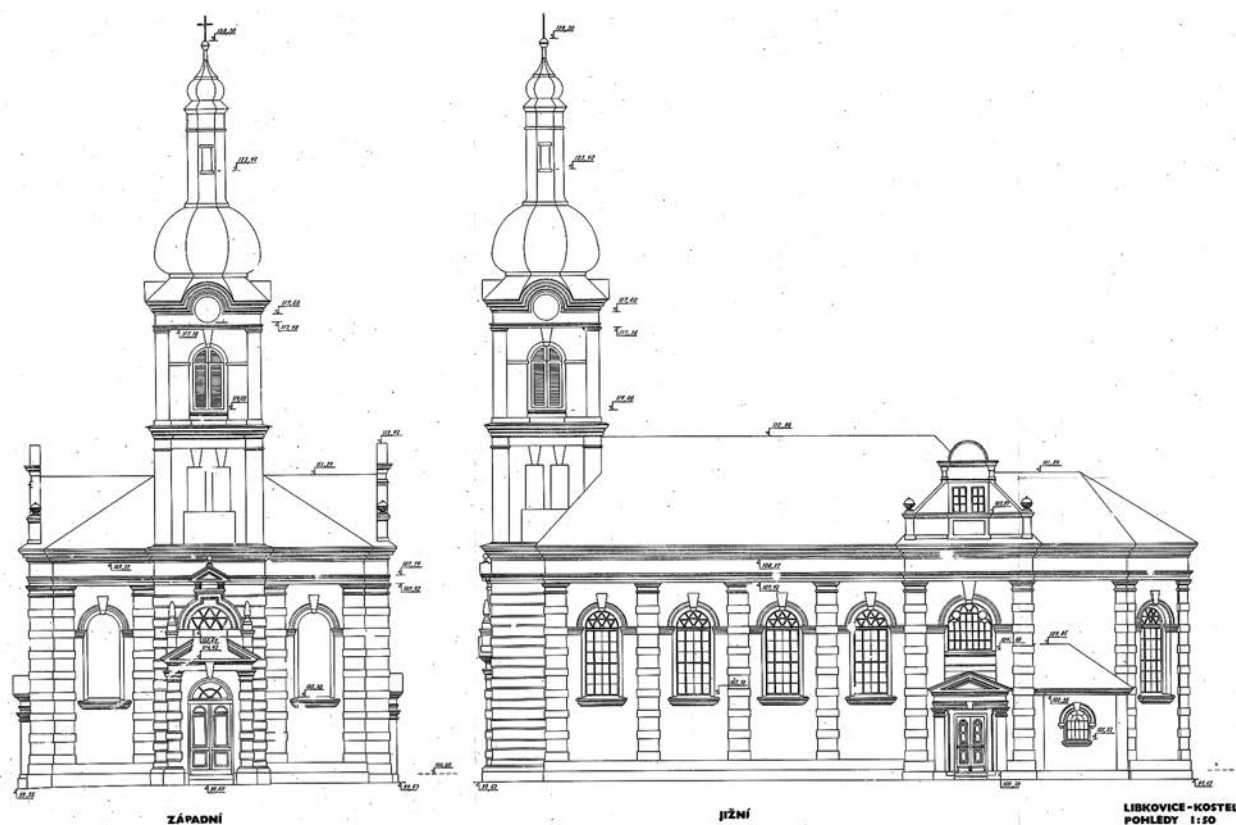
Libkovice srdce Evropy

Změna společensko-politického klimatu v roce 1989 byla pro další vývoj zániku Libkovic zásadní. Právě tyto rozsáhlé proměny umožnily prakticky první širší rozvinutí environmentálního hnutí a jeho aktivit v boji proti uhelnému dobývání v těžební oblasti. Vedle Libkovic se jednalo o soudobé aktivity ve věci zámku Jezeří, Horního Jiřetína a Černic. Protagonisty tohoto hnutí byly především organizace Hnutí Duha a Greenpeace. Samotný boj za Libkovice byl veden ve více úrovních, vedle pokojných protestů zahrnoval i otevřené konfliktní situace, blokádu prostoru Libkovic a fyzické bránění již schváleným demoličním pracím. Jevy v západní Evropě obvyklé, v tehdejších tuzemském prostředí ale zcela nové. Snahou environmentálních organizací byly i pokusy o transnacionalizaci problému

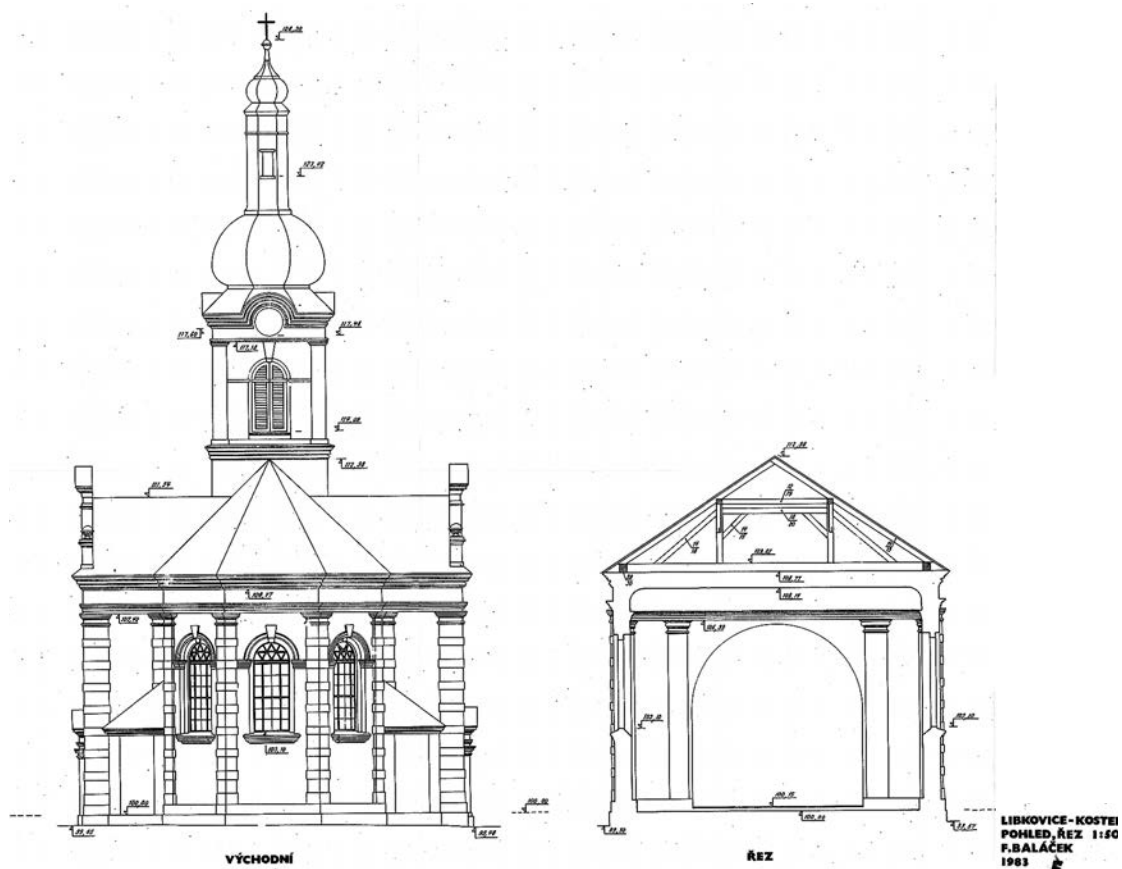
na evropskou úroveň. V částečně asanované obci se konala řada společenských akcí, kempů aktivistů nebo pokusy o pravidelné pořádání folkového festivalu Libkovická cihla. Pomyslným symbolem boje za zanikající a v době vrcholících protestů již nevratně mrtvou obec Libkovice se stal kostel sv. Michaela. Po provedení demolice, které byly realizovány etapově od roku 1990, se nakonec stal polední budovou stojící v intravilánu Libkovic. Obklopen zbořeníštěm zvolna zarůstal náletovou vegetací.

V roce 1992 kostel od Římskokatolické církve vykoupil investor těžby Doly Hlubina a. s. Ve stejné době potvrdil Okresní úřad v Mostě platnost likvidačního záměru z roku 1988. V létě 1992 byl ministerstvu kultury doručen návrh na prohlášení objektu kostela za kulturní památku podaný Ing. arch. Dagmar Sedlákovou. Závěr řízení vedl v říjnu 1993 k prohlášení kostela sv. Mikuláše¹ (sic!) za kulturní

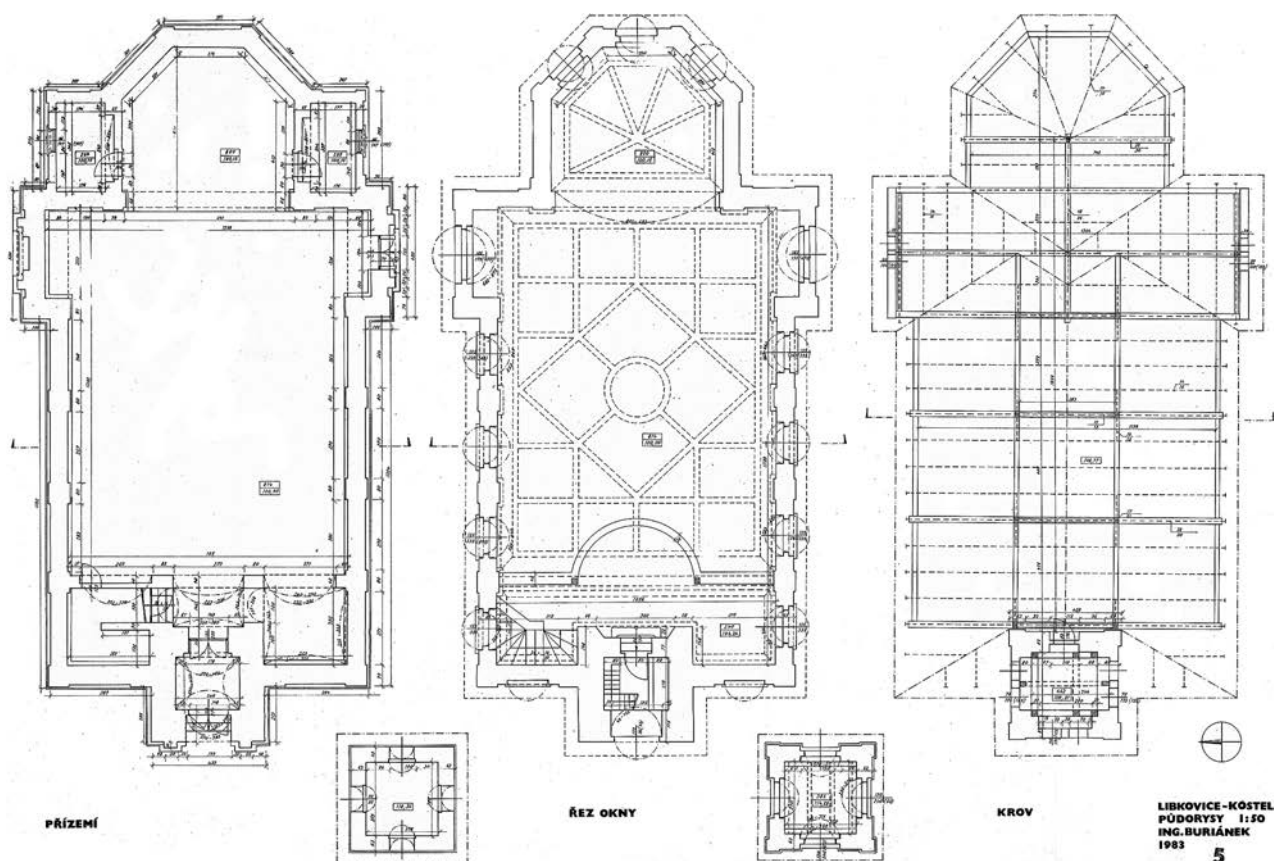
¹ Většina písemných materiálů z 90. let 20. století chybně operuje se zasvěcením stavby sv. Mikuláši náležícím k původnímu středověkému kostelu.

Obr 16. Kostel sv. Michaela, výkresová dokumentace pořizená před zničením kostela, západní a jižní pohled, Ing. Baláčková 1983, měřítko 1:50, archiv TO NPÚ ÚOP v Ústí nad Labem

Obr 17. Kostel sv. Michaela, výkresová dokumentace pořizená před zničením kostela, východní pohled a řez, Ing. Baláčková 1983, měřítko 1:50, archiv TO NPÚ ÚOP v Ústí nad Labem

Obr 18. Kostel sv. Michaela, výkresová dokumentace pořizená před zničením kostela, půdorysy, Ing. Baláčková 1983, měřítko 1:50, archiv TO NPÚ ÚOP v Ústí nad Labem

památku. Odůvodnění uvádí: „...je náročnou a kvalitní pseudorenesanční stavbou z 19. století, která je dominantou lokality a významným krajinným prvkem.“¹ Rozhodnutí dále reflektuje odborný posudek možnosti těžby zpracovaný RNDr. Janem Markem, CSc., který předpokládal možnost zachování stavby kostela i části obce při probíhající těžbě, „...že povrchová těžba může v případě zachování západní části obce, kde jsou soustředěny největší hodnoty ve struktuře i památkovém fondu, pokračovat zcela bez omezení a omezení hlubinné těžby by si vyžádalo pouze mírnou redukci dobývacího prostoru.“² Dne 18. listopadu byl kostel sv. Mikuláše zapsán do Ústředního seznamu kulturních památek ČR pod rejstříkovým číslem 10358/5-5524.

Následné oznámení Ministerstva průmyslu České republiky o likvidování obce Libkovic vyvolalo přezkoumání rozhodnutí o prohlášení kostela za kulturní památku, kterou ministerstvo kultury dne 5. prosince 1993 zrušilo: „Vzhledem k tomu, že se ukázalo, že záchrana tohoto objektu již fakticky není možná, přezkoumalo Ministerstvo kultu-

ry ČR své původní rozhodnutí o prohlášení kostela sv. Mikuláše v Libkovicích, okr. Most, přihlíželo k stanovisku referátu kultury Okresního úřadu v Mostě a své původní rozhodnutí tímto ruší.“³ Navzdory oficiálnímu rozhodnutí Ministerstva kultury ČR setrvalo ústecké pracoviště památkového ústavu na svém stanovisku možnosti reálné a smysluplné záchrany kostela: „Památkový ústav v Ústí nad Labem nadále nepochybuje o nutnosti zachovat objekt v krajině jako poslední doklad původního osídlení, který nelze nahradit pouhým zdokumentováním.“⁴

Vzhledem k předpokládanému zachování stavby kostela byla v roce 1995 nákladem vlastníka vybudována nová střecha, kostel byl poté nájemní smlouvou předán do užívání Hnutí Duha, stavba měla být dále užívána jako kulturní centrum. K naplnění tohoto záměru ale již zásadněji nedošlo a v roce 1997 byl kostel předán zpět do rukou majitele. Nestřežená stavba velmi rychle podléhala vandalskému poškození a rozkrádání. V roce 2002 iniciovala obec Mariánské Radčice demolici stavby jako neudržova

¹ NPÚ ÚOP Ústí nad Labem, Archiv těžební oblasti, Libkovic, okr. Most, prohlášení kostela sv. Mikuláše za kulturní památku ze dne 29. 10. 1993.

² Tamtéž.

³ NPÚ ÚOP Ústí nad Labem, Archiv těžební oblasti, Libkovic, okr. Most, zrušení prohlášení kostela sv. Mikuláše za kulturní památku ze dne 5. 12. 1993.

⁴ NPÚ ÚOP Ústí nad Labem, Archiv těžební oblasti, Libkovic, nedatovaný rukopis Ing. arch. Mirjam Skoumalové v podobě zprávy pro časopis Architekt.

Obr 19. Kostel sv. Michaela, pohled na místo, kde kostel stával, foto Eliška Fechnerová 2002, NPÚ ÚOP v Ústí nad Labem

ného a okolí ohrožujícího objektu. Na žádost vlastníka byl 24. června 2002 na stavbu vydán demoliční výměr, vlastní demoliční práce byly uskutečněny v červenci 2002 bez výraznějšího zájmu širší veřejnosti. Libkovický kostel byl v té době již vyprázdněným symbolem, o jehož další existenci nejevili nikdo z dříve zainteresovaných hlubší zájem.

Závěrem

Osud libkovického kostela sv. Michaela uzavírá dlouhý seznam zaniklých sakrálních objektů, které v Mostecko-teplické uhelné pánvi padly za oběť uhelnému dobývání. V době hlavních sporů o likvidaci Libkovic byla stavba známa jako pomyslné memento zkázy krajiny a jejích kultur-

ních vrstev. Série kampaní za záchranu Libkovic přispěla k rozvoji domácího environmentálního hnutí, nepochybně přímo ovlivnila i vládní snahy o nápravu situace v těžební oblasti a následné přijetí vládního usnesení č. 444/1991 stanovujícího tzv. územní limity těžby. Snahy o povýšení problematiky záchrany Libkovic na nadnárodní úroveň byly úspěšné jen v omezené míře. V kontextu sledované oblasti se pomyslným symbolem devastace krajiny známé v širším zahraničí stal spíš osud nedalekého zámku Jezeří a jeho blízkého okolí. V neposlední řadě osudy kostela sv. Michaela archanděla dokumentují postavení památkové péče a její reálné možnosti odolávat politickým tlakům a ekonomickým zájmům v éře pozdní normalizace i nově se utvářející demokratické společnosti 90. let 20. století.

MONUMENTORUM CUSTOS 2025/2
časopis pro památky severozápadních Čech
Ročník XVIII

Recenzovaný časopis pro kulturní dědictví, památkovou péči, archeologii a dějiny umění severozápadních Čech.

Vydává Univerzita Jana Evangelisty Purkyně
v Ústí nad Labem ve spolupráci s Národním památkovým ústavem, územním odborným pracovištěm
v Ústí nad Labem

Místo vydání: Ústí nad Labem
Číslo a datum vydání: 2025/2, 11/2025
Periodicita: 2x ročně

eISSN: 3029-8946 (elektronická verze)

Sídlo a IČ vydavatele:
Univerzita Jana Evangelisty Purkyně
Filozofická fakulta
Pasteurova 13
400 96 Ústí nad Labem
IČO: 44555601
tel.: 475 286 411
e-mail: sekretariat.ff@ujep.cz
www.ff.ujep.cz

Sídlo a IČ spolupracujících organizací:
Národní památkový ústav
územně odborné pracoviště v Ústí nad Labem
Podmokelská 1/15
400 07 Ústí nad Labem-Krásné Březno
IČO: 75032333

© Filozofická fakulta, Univerzita J. E. Purkyně
v Ústí nad Labem

© Národní památkový ústav, územní odborné
pracoviště v Ústí nad Labem

Pokyny pro autory:
<http://mc.ff.ujep.cz/prispevky/pro-autory>

Redakční rada:
prof. PhDr. Ing. Jan Royt, Ph.D., předseda
Mgr. Tomáš Brož
Dr. Konstantin Hermann
PhDr. Marian Hochel, Ph.D.
Mgr. Eliška Nová, Ph.D.
PhDr. Kamil Podroužek, Ph.D.
Dr. Michael Strobel
Mgr. Petra Svobodová, Ph.D.
Doc. PhDr. Martin Trefný, Ph.D.
PhDr. Věra Vostřelová, Ph.D.

Redakce: Lukáš Sláma
Překlad: Anna Kinovičová
Korektury: Vendula Leiblová
Grafická úprava a sazba: Petr Tomas

Uzávěrka čísla 2025/2 byla ke dni 31. 3. 2025

Obrázek na titulní straně: *Vyobrazení kostela
v Krásném Lese na titulním listu matriky z roku 1681
(SOA v Litoměřicích)*

UNIVERZITA J. E. PURKYNĚ V ÚSTÍ NAD LABEM

Filozofická fakulta

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

ÚZEMNÍ ODBORNÉ
PRACOVISŤE
V ÚSTÍ NAD LABEM